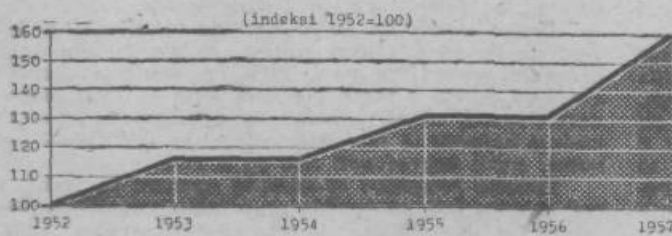

DOTOK BLAGOVNIH SKLADOV IN POTROŠNJA V LETU 1957

Dotok blagovnih skladov (indeksi 1952 = 100)

V letu 1957 smo zaznamovali doslej največji dotok blagovnih skladov, toda tudi največjo potrošnjo.

Ce sodimo po gibanju proizvodnje in uvoza, je bil dotok blagovnih skladov v l. 1957 za 25 odstotkov, to je za četrtino, večji kakor v letu pred tem. K tako velikemu povečanju dotoka blagovnih skladov je nedvomno največ prispevala kmetijska proizvodnja, ki je bila v l. 1957 v primerjavi z l. 1956 in s povprečjem zadnjih deset let znatno večja. K povečanju dotoka blagovnih skladov je znatno prispevalo tudi povečanje industrijske proizvodnje za približno 17 odstotkov (najbolj se je povečala proizvodnja potrošnega blaga — za približno 22 odstotkov). Končno je vplival na to tudi velik uvoz, ki je lani

po uradnem tečaju dosegel znesek približno 200 milijard dinarjev, to je za približno 40 odstotkov več kakor v l. 1956. Tako smo dosegli večji dotok blagovnih skladov kakor katero koli prejšnje leto, kakor kaže tudi naslednja tabela:

INDEKS DOTOKA BLAGOVNIH SKLADOV

1952	100
1953	116
1954	116
1955	131
1956	151
1957	160

Glede potrošnje smo lani prav tako zaznamovali doslej največje povečanje. Najbolj so se povečale investicije in osebna potrošnja.

Potrošnja v letu 1957

(Odstotki povečanja nasproti l. 1956)

Investicije v osnovna sredstva	30 %
Osebna potrošnja	16 %
Potrošnja države	7 %
Domača potrošnja skupno	19 %
Izvoz	22 %
Skupna potrošnja po tekočih cenah	19 %
Po stalnih cenah	16 %

(Podatki o investicijah po Statističnem biltenu Narodne banke in predhodnih ocenitvah Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje o investicijah prebivalstva. Osebna potrošnja: predhodna ocenitev Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje, kjer je zajeta tudi potrošnja proizvajalcev iz lastne proizvodnje. Potrošnja države: Statistični bilten Narodne banke. Skupna potrošnja po stalnih cenah je izračunana z zmanjšanjem potrošnje po tekočih cenah za 3 odstotke zaradi povišanja cen).

Naj je bilo povečanje potrošnje v l. 1957 še tako veliko, je bilo s povečanjem dotoka blagovnih skladov krito, zaloge pa so bile v celoti ohranjene. Se vedno pa so premajhne za normalno poslovanje in urejeno tržišče, posebno pri posameznih vrstah blaga. To toliko bolj, ker računamo v l. 1958 vzporedno s povečanjem osebne potrošnje tudi z nadaljnjim povečanjem popraševanja. V zvezi s tem bo za realno povečanje osebne potrošnje posebno pomembno uveljavljanje ukrepov za ustalitev tržišča, kakršni so odločba o dolžnosti gospodarskih organizacij, da obveščajo o zvišanju cen in drugi ukrepi.

Potrošnja v l. 1957 (v odstavih nasproti l. 1956)

RAZPOLAGANJE S ČISTIM DOHODKOM

To, kar po sprejemu novih zakonov, ki se nanašajo na razdelitev, predvsem karakterizira položaj gospodarskih organizacij, je njihova samostojnost v razdeljevanju čistega dohodka na osebne dohodke in sklade podjetja in samostojnost v določanju osnov za osebne dohodke (tarifnih postavk, norm, premij, cenikov del itd.). Čeprav to navadno imenujemo notranja razdelitev, to v nobenem primeru ni razdelitev svojih sredstev. To velja tako v primeru, ko delavski svet odloča o tem, koliko bo iz čistega dohodka izločil v sklade podjetja, a koliko za osebne dohodke delavcev, kakor tudi v primeru, ko ugotavlja osnove, po katerih se bodo realizirali osebni dohodki v okviru sredstev, ki jih je v ta namen določil. Tako v prvem kakor v drugem izmed teh dveh primerov gre za družbeno funkcijo v upravljanju družbenih sredstev, s katerimi je potrebno doseči neke družbene in gospodarske smotre (večjo in produktivnejšo

To, tako imenovano notranjo razdelitev lahko pogledamo tudi iz drugega vidika. Ne samo, da ni razdelitev svojih sredstev, temveč je hkrati del mehanizma, po katerem realiziramo tudi splošno razdelitev sredstev v okviru določenih planskih proporcij. To pomeni, da moramo tudi v pogojih take svobodne razdelitve spoštovati določene materialne odnose in kriterije, ker bi brez tega ne bilo mogoče doseči smotrov, ki si jih zastavlja družba. To nadalje pomeni, da družba ne more, če se želi skladno in brez pretresov razvijati, biti nezainteresirana na tem, kako bodo in kakšne kriterije bodo določali za realizacijo osebnih dohodkov. Ko nudi za delo organov delavskega upravljanja ugodnejše pogoje, mora zagotoviti, da bodo njihovi sklepi v skladu s splošnim družbenimi interesi, ne da bi posegala v njihovo samostojnost, ker je tudi ta kot taka, družbeni interes. Zato so nujni določeni predpisi, s katerimi bomo to zagotovili, a prav tako je nujna tudi organizirana intervencija vseh družbenih činiteljev, ki bodo delovali na tej liniji.

Pri nas prav sedaj dokončujemo spremne predpise, ki jih mora uveljaviti zvezni izvršni svet v okvirih in na temelju pooblastil, ki izvirajo iz novih zakonov in ki se nanašajo na razdelitev dohodkov gospodarskih organizacij. V najtesnejši zvezi s temi predpisi je tudi izdelovanje enotnih stališč za enotno akcijo in vpliv vseh družbenih činiteljev, ki morajo s svojo aktivnostjo omogočiti učinkovito izvajanje novega razdelitvenega sistema. V okviru teh vprašanj, za katera se pripravljajo predpisi in za katera moramo zagotoviti organizirano družbeno akcijo, so nekatera, ki po svojem pomenu zaslužijo, da o njih še posebej povemo nekaj besed.

To je predvsem potreba po reguliranju omejitev gospodarske organizacije pri razpolaganju z realiziranim čistim dohodkom. Te omejitve so nujne in neizbežne, zlasti kot začasne rešitve v trenutku, ko novi sistem šele uvajamo in ko gospodarske organizacije niso še vedno sposobne, da bi videle sebe tudi kot člen verige v splošnem sistemu družbene razdelitve, ko je zaradi stabilnosti gospodarstva potrebno vzdrževati osebne dohodke na določeni ravni. Problem je le v tem, od česa izhajati pri reguliranju teh omejitev. Zdi se, da bi bila najugodnejša rešitev, če bi za osnovo omejitve vzeli osebni dohodek posameznega delavca, obračunan po učinku na osnovi tarifne postavke in če bi se na račun dodatnih plač v zvezi z realiziranim uspehom gospodarske organizacije izplačeval med letom tudi presežek v določenem odstotku osebnega dohodka delavca, ki se mu izplačuje.

S predpisi zveznega izvršnega sveta je prav tako treba šele precizirati osnovo za omejevanje izločitve za osebne dohodke po končanem obračunu po zaključnem računu.

Drugo zelo važno vprašanje, ki se tiče notranje razdelitve v gospodarskih organizacijah, s tem pa tudi funkcioniranja vsega novega sistema razdelitve, je ugotavljanje osnov za obračun osebnih dohodkov. Temeljna slabost dosedanjih osnov za določanje teh dohodkov je bila v tem, ker v njih niso bili uporabljeni splošni in enotni kriteriji. Take kriterije pa je mogoče določiti samo na družbeni ravni, ker so lahko le rezultat organizirane družbene akcije. Tako bodo novi razdelitvi, ki jo vsebujejo novi zakoni, vsebinsko ustrezale tudi nove metode in novi kriteriji ugotavljanja osnov te razdelitve. Te nove metode in kriteriji bodo izraz novega, na višji družbeni ravni postavljenega mehanizma razdelitve, kjer delavski sveti resnično samostojno odločajo o osnovah te razdelitve, kjer pa niso prepuščeni sami sebi, temveč opravljajo to funkcijo ob popolni pomoči in sodelovanju s komuno, zbornico, sindikatom in drugimi družbenimi organizacijami in forumi.

S.